

**ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ΄ ΤΑΞΗΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 6 ΙΟΥΝΙΟΥ 2014
ΧΗΜΕΙΑ ΘΕΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ**

ΘΕΜΑ Α

A1. γ   A2. β   A3. α   A4. β   A5. β

ΘΕΜΑ Β

B1. α. Λάθος   β. Λάθος   γ. Σωστό   δ. Σωστό   ε. Σωστό

B2. α. Ενδεικτικά γράφουμε δύο διαφορές:

1. Ο δεσμός σ έχει μεγαλύτερη επικάλυψη από το π, άρα και μεγαλύτερη σταθερότητα.
2. Ο δεσμός σ σχηματίζεται με αξονική επικάλυψη ατομικών τροχιακών s – s, s – p, p – p και υβριδικών τροχιακών μεταξύ τους ή υβριδικών – ατομικών τροχιακών. Ο δεσμός π σχηματίζεται με πλευρική επικάλυψη p – p ατομικών τροχιακών.

β. Στη 2^η ομάδα του περιοδικού πίνακα διότι:

Παρατηρούμε ότι $E_{i1} < E_{i2} \ll E_{i3} < E_{i4}$. Όσο αυξάνεται το πλήθος των ηλεκτρονίων που απομακρύνονται, αυξάνεται το δραστικό πυρηνικό φορτίο, άρα αυξάνεται και η E_{ix} . Όμως κατά την απομάκρυνση του 3^{ου} ηλεκτρονίου έχουμε πολύ μεγάλη αύξηση της E_i . Αυτό σημαίνει ότι υπεισέρχεται και δεύτερος παράγοντας που αυξάνει την E_i . Αυτός είναι το πλήθος των κατειλημμένων στιβάδων. Δηλαδή το 3^ο ηλεκτρόνιο απομακρύνεται από μια πλησιέστερη προς τον πυρήνα στιβάδα, άρα το στοιχείο έχει ηλεκτρονιακή δομή ...ns². Επομένως ανήκει στην 2^η ομάδα.

$$\gamma. K_{a \text{ δείκτη}} = \frac{[H_3O^+] \cdot [\Delta^-]}{[H\Delta]} \Leftrightarrow \frac{[\Delta^-]}{[H\Delta]} = \frac{K_a}{[H_3O^+]} \quad (1)$$

Αφού το pH=3 $\Rightarrow [H_3O^+] = 10^{-3}M$. Από (1): $\frac{[\Delta^-]}{[H\Delta]} = \frac{10^{-5}}{10^{-3}} = \frac{1}{100}$

Γνωρίζουμε ότι όταν σε ένα διάλυμα που περιέχει πρωτολυτικό δείκτη ΗΔ, ισχύει: $\frac{[H\Delta]}{[\Delta^-]} \geq \frac{10}{1}$, στο διάλυμα κυριαρχεί το χρώμα της όξινης μορφής (ΗΔ). Αφού στο

παραπάνω διάλυμα ισχύει: $\frac{[H\Delta]}{[\Delta^-]} = \frac{100}{1} > \frac{10}{1}$ το διάλυμα θα αποκτήσει το χρώμα

της όξινης μορφής, δηλαδή κόκκινο.

δ. Το άλας δίσταται: $NH_4A \rightarrow NH_4^+ + A^-$

Το κατιόν NH_4^+ συμπεριφέρεται ως οξύ, αφού είναι συζυγές οξύ της ασθενούς βάσης NH_3 .

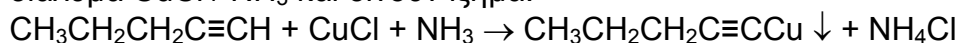
Αν μόνο το NH_4^+ αντιδρούσε με το νερό, έπρεπε το διάλυμα να είναι όξινο. Άρα και το ανιόν A^- αντιδρά με το νερό: $\text{A}^- + \text{H}_2\text{O} \rightleftharpoons \text{HA} + \text{OH}^-$

Αφού το $\text{pH}=8$, δηλαδή το διάλυμα είναι βασικό, σημαίνει ότι το A^- είναι ισχυρότερο ως βάση απ' ότι το ιόν NH_4^+ ως οξύ, άρα:

$$K_{b \text{ A}^-} > K_{a \text{ NH}_4^+} \Rightarrow \frac{K_w}{K_{a \text{ HA}}} > \frac{K_w}{K_{b \text{ NH}_3}} \Leftrightarrow K_{a \text{ HA}} < K_{b \text{ NH}_3} \Leftrightarrow K_{a \text{ HA}} < 10^{-5}$$

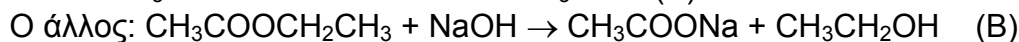
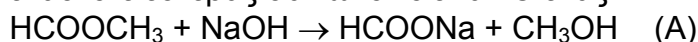
ΘΕΜΑ Γ

Γ1. α. Με αμμωνιακό διάλυμα CuCl : προσθέτουμε σε δείγμα από το περιεχόμενο του δοχείου διάλυμα $\text{CuCl} / \text{NH}_3$. Αν δημιουργηθεί κεραμέρυθρο ίζημα, η ένωση θα είναι το 1- πεντίνιο, διότι όλα τα αλκίνια της μορφής $\text{RC}\equiv\text{CH}$ αντιδρούν με διάλυμα $\text{CuCl} / \text{NH}_3$ και δίνουν ίζημα.

Αν δεν δημιουργηθεί ίζημα θα είναι το $\text{CH}_2\text{CH}_2\text{C}\equiv\text{CCH}_3$, διότι δεν αντιδρά με διάλυμα $\text{CuCl} / \text{NH}_3$.

β. Σε δείγμα από τα δύο δοχεία προσθέτουμε υδατικό διάλυμα NaOH οπότε ο εκάστοτε εστέρας σαπωνοποιείται. Ο ένας:

Στο δοχείο που υπάρχει ο εστέρας (A) έχει δημιουργηθεί το διάλυμα Δ1, ενώ στο δοχείο που υπάρχει ο εστέρας (B) έχει δημιουργηθεί το διάλυμα Δ2. Στην συνέχεια, στα δύο δοχεία προσθέτουμε αλκαλικό διάλυμα I_2 . Στο δοχείο που θα περιέχει την $\text{CH}_3\text{CH}_2\text{OH}$ θα δημιουργηθεί κίτρινο ίζημα (η CH_3OH και καμία άλλη από τις ενώσεις των δύο δοχείων δεν δίνει την αλογονοφορμική αντίδραση).

Στο άλλο δοχείο προφανώς θα υπάρχει ο άλλος εστέρας (HCOOCH_3).

Γ2. Α: $\text{HC}\equiv\text{CH}$ **Β:** $\text{CH}_2=\text{CH}_2$ **Γ:** $\text{CH}_3\text{CH}_2\text{Cl}$ **Δ:** $\text{CH}_3\text{CH}_2\text{MgCl}$ **Ε:** $\text{CH}_3\text{CH}=\text{O}$
Ζ: $\text{CH}_3\text{CH}_2\text{CHCH}_3$ **Θ:** $\text{CH}_3\text{CH}_2\text{CHCH}_3$

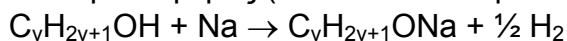

Γ3. Έστω η Α: $\text{C}_v\text{H}_{2v+1}\text{OH}$ και η Β: $\text{C}_\mu\text{H}_{2\mu+1}\text{OH}$ και έστω x mol $\text{C}_v\text{H}_{2v+1}\text{OH}$ και y mol $\text{C}_\mu\text{H}_{2\mu+1}\text{OH}$ περιέχονται στο μίγμα. Θα πρέπει:

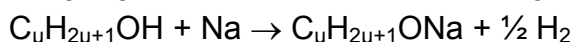
$$x(14v + 18) + y(14\mu + 18) = 44,4 \quad (1)$$

Στο κάθε μέρος θα περιέχονται $x/3$ mol Α και $y/3$ mol Β.

Στο πρώτο μέρος (και οι δύο αντιδρούν με Na)

$$\begin{array}{ccc} x/3 \text{ mol} & & x/6 \text{ mol} \end{array}$$

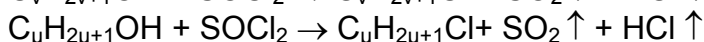

$$\begin{array}{ccc} y/3 \text{ mol} & & y/6 \text{ mol} \end{array}$$

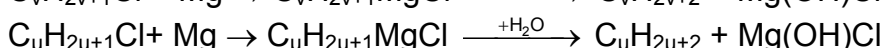
Επειδή $V_{\text{H}_2} = 2,24 \text{ L (STP)}$ ή $n_{\text{H}_2} = 2,24/22,4 = 0,1 \text{ mol}$ θα πρέπει $x/6 + y/6 = 0,1$ ή

$$x + y = 0,6$$

Στο δεύτερο μέρος (και οι δύο αλκοόλες αντιδρούν με SOCl_2)

Τα οργανικά προϊόντα αντιδρούν με Mg και στην συνέχεια υδρολύονται

Αφού οι ενώσεις (αλκάνια) $\text{C}_v\text{H}_{2v+2}$ και $\text{C}_\mu\text{H}_{2\mu+2}$ είναι ένα προϊόν θα πρέπει να έχουν ίδιο μοριακό τύπο, δηλαδή $v = \mu$ (3) και ίδιο συντακτικό τύπο (4), άρα και οι αλκοόλες θα έχουν την ίδια ανθρακική αλυσίδα.

Στο τρίτο μέρος

Αφού γίνεται αλογονοφορμική, τουλάχιστον η μία αλκοόλη θα δίνει την αντίδραση αυτή, σύμφωνα με το σχήμα :

Αφού τα mol του ιζήματος είναι 0,05 mol και τα mol της (ή των αλκοολών) που αντιδρούν θα είναι 0,05 mol. Αν και οι δύο αλκοόλες δίνουν την αλογονοφορμική αντίδραση, τότε τα mol τους είναι $(x + y) / 3 = 0,6/2 = 0,2$, περισσότερα από αυτά που δίνουν πραγματικά την αλογονοφορμική (5). Άρα, μόνο η μία αλκοόλη δίνει την αλογονοφορμική. Αφού $v = \mu$, τότε $x/3$ ή $y/3 = 0,05$. Άρα, $x/3 = 0,05$ ή $x = 0,15$ mol και από (2) $y = 0,45$ mol.

(1) και (3) $v = \mu = 4$, άρα Α. $\text{CH}_3\text{CH}_2\text{CHCH}_3$

Από την (Α) με τις παραπάνω διεργασίες προκύπτει το αλκάνιο $\text{CH}_3\text{CH}_2\text{CH}_2\text{CH}_3$, άρα η (Β) θα είναι η $\text{CH}_3\text{CH}_2\text{CH}_2\text{CH}_2\text{OH}$, διότι από αυτήν προκύπτει το ίδιο αλκάνιο $\text{CH}_3\text{CH}_2\text{CH}_2\text{CH}_3$. Έτσι έχουμε 0,15 mol $\text{CH}_3\text{CH}_2\text{CHCH}_3$

Και 0,45 mol $\text{CH}_3\text{CH}_2\text{CH}_2\text{CH}_2\text{OH}$

ΘΕΜΑ Δ

Δ1. Δοχείο 1 $\rightarrow$ Y3

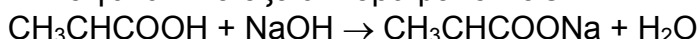
Δοχείο 2 $\rightarrow$ Y5

Δοχείο 3 $\rightarrow$ Y1

Δοχείο 4 $\rightarrow$ Y2

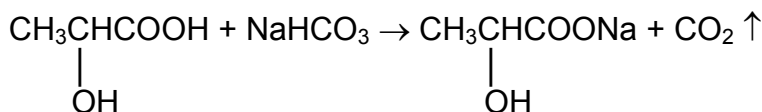
Δοχείο 5 $\rightarrow$ Y4

Δ2. Α. Το γαλακτικό οξύ αντιδρά με το NaOH

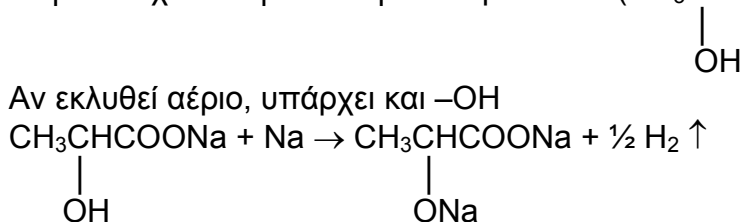
$n_{\text{γαλ}} = n_{\text{NaOH}}$ ή $C_{\text{γαλ}} \cdot V_{\text{γαλ}} = C_{\text{NaOH}} \cdot V_{\text{NaOH}}$ ή $C_{\text{γαλ}} = 0,05 \text{ M}$

Β. Για να ανιχνεύσουμε το $-\text{COOH}$ προσθέτουμε NaHCO_3 , οπότε αν εκλυθεί αέριο CO_2 περιέχεται καρβοξυλομάδα:

Το CO_2 ανιχνεύεται μέσω της δημιουργίας λευκού ιζήματος αν αυτό διαβιβαστεί σε διάλυμα $\text{Ca}(\text{OH})_2$.

Στην συνέχεια στην ένωση που προκύπτει ($\text{CH}_3\text{CHCOONa}$) προσθέτω Na.

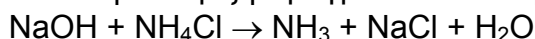
Αν εκλυθεί αέριο, υπάρχει και $-\text{OH}$

Δ3. Έστω V_4 L χρησιμοποιούμε από το διάλυμα NaOH 0,1M και V_5 L από το διάλυμα NH_4Cl 0,1M.

Στο διάλυμα NaOH περιέχονται: $0,1V_4$ mol NaOH

Στο διάλυμα NH_4Cl περιέχονται: $0,1V_5$ mol NH_4Cl

Μετά την ανάμιξη πραγματοποιείται η αντίδραση:

Για να προκύψει ρυθμιστικό διάλυμα πρέπει να αντιδράσει όλο το NaOH και να περισσέψει NH_4Cl . Δηλαδή:

$0,1V_4$ mol NaOH αντιδρούν με $0,1V_4$ mol NH_4Cl και παράγονται $0,1V_4$ mol NH_3 .

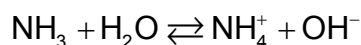
Έτσι το ρυθμιστικό διάλυμα που θα παραχθεί θα περιέχει:

$0,1V_4$ mol NH_3 (βάση) και $(0,1V_5 - 0,1V_4)$ mol NH_4Cl (οξύ) με συγκεντρώσεις:

$$c_{\text{NH}_3} = \frac{0,1 \cdot V_4}{V_4 + V_5} \text{ M} \quad \text{και} \quad c_{\text{NH}_4\text{Cl}} = \frac{0,1 \cdot (V_5 - V_4)}{V_4 + V_5} \text{ M}$$

Αφού είναι ρυθμιστικό διάλυμα θα ισχύει: $\text{pH} = \text{pK}_a + \log \frac{c_{\beta}}{c_{\alpha}}$ (1)

Θα υπολογίσω την K_b της NH_3 από το διάλυμα NH_3 0,1M (Y_1) με $\text{pH}=11$ ή $\text{pOH}=3$ ή $[\text{OH}^-]=10^{-3}\text{M}$

Ιοντίζ. – Παρ. $x\text{M}$ $x\text{M}$ $x\text{M}$

Αλλά $[\text{OH}^-]=x=10^{-3}\text{M}$

$$\text{Άρα για την } \text{NH}_3 \quad K_b = \frac{[\text{NH}_4^+] \cdot [\text{OH}^-]}{[\text{NH}_3]} \Rightarrow K_b = \frac{10^{-3} \cdot 10^{-3}}{0,1} = 10^{-5}$$

$$\text{Άρα } K_{a \text{ NH}_4^+} = \frac{K_w}{K_b \text{ NH}_3} = \frac{10^{-14}}{10^{-5}} = 10^{-9}$$

$$\text{Άρα από την (1) έχω: } 9 = -\log 10^{-9} + \log \frac{0,1 \cdot V_4}{0,1 \cdot (V_5 - V_4)} \quad \text{ή} \quad V_4 = V_5 - V_4 \Rightarrow \frac{V_4}{V_5} = \frac{1}{2}$$

Δ4. Το διάλυμα Y_2 (διάλυμα NH_3 0,1M) έχει $pH=11$ και είναι βασικό. Με αραιώση το pH των βασικών διαλυμάτων ελαττώνεται, άρα με αραιώση το νέο pH του Y_2' θα είναι 10 ή $pOH=4$ ή $[OH^-]=10^{-4}M$. Έστω c' η νέα συγκέντρωση της NH_3 . Θα ισχύει από (2):

$$10^{-5} = \frac{10^{-4} \cdot 10^{-4}}{c'} \Rightarrow c' = 10^{-3}M$$

Αφού το διάλυμα της NH_3 αραιώθηκε ισχύει:

$$c \cdot V = c' \cdot V' \text{ ή } V' = \frac{c \cdot V}{c'} = \frac{0,1 \cdot V}{10^{-3}} \text{ ή } V' = 100V$$

Άρα θα πρέπει για να γίνει ο όγκος από $V \rightarrow 100V$ να προσθέσω 99πλάσιο όγκο νερού, δηλαδή $x = 99V$.

Το διάλυμα Y_4 (διάλυμα $NaOH$ 0,1M) είχε $pH=13$ ή $pOH=1$ ή $[OH^-]=0,1M$.

Αν αραιώσω πάλι το pH ελαττώνεται, δηλαδή $pH=12$ ή $pOH=2$ ή $[OH^-]=10^{-2}M$

Το $NaOH$ δίσταται:

$$c = 10^{-2}M \quad 10^{-2}M$$

Δηλαδή το αραιωμένο διάλυμα θα έχει συγκέντρωση $10^{-2}M$. Ισχύει πάλι:

$$c \cdot V = c' \cdot V' \Leftrightarrow V' = \frac{c \cdot V}{c'} = \frac{0,1 \cdot V}{10^{-2}} \Leftrightarrow V' = 10V$$

Άρα θα πρέπει, για να γίνει ο όγκος από $V \rightarrow 10V$ να προσθέσω 9πλάσιο όγκο νερού, δηλαδή $y=9V$. Άρα μέχρι τώρα $x > y$.

Το Y_6 είναι ρυθμιστικό διάλυμα. Ξέρουμε ότι με αραιώση, δεν αλλάζει το pH του ρυθμιστικού διαλύματος, εκτός και αν η αραιώση είναι πολύ μεγάλη για να έχουμε μεταβολή όγκου κατά μία μονάδα, άρα $\omega \gg x > y$.